

Kur dosies strādnieks,

● ILZE OZOLIŅA

Kamēr atsevišķās vietās Latvijā jau sāka padomju režīmu slavinošu piemiņas objektu demontāžu, Liepājā izšķiršanās par to, ko ar šo mantojumu iesākt, vēl tikai priekšā. Mūsu pilsētā joprojām ir vairākas sarkanarmiešu piemiņas vietas, par daļu no tām šodien zina vien retais. Liepājnieki visbiežāk min divus padomekļus – pieminekli pilsētas aizstāvjiem Jaunajā ostmalā un memoriālu ar mūžīgo uguni, kas sen nedeg, līdzās 14. novembra bulvārim. Tieši abu šo objektu kustināšana varētu raisīt vislielāko ažiotažu.

Steidzami vācams nost!

Saeimā konceptuāli atbalstīts likumprojekts "Par padomju un nacistisko režīmu slavinošu objektu eksponēšanas aizliegumu un to demontāžu Latvijas Republikas teritorijā", taču demontējamos objektus noteikšot Ministru kabinets. Tikai pēc tam Liepājas domes deputāti lems par padomju pieminekļu jautājumu, skaidro Liepājas mēra biroja vadītājs Andrejs Rjabcevs.

Nacionālās apvienības Liepājas nodaļa rosinājusi Liepājas domē pieņemt lēmumu par padomju pieminekļa Liepājas aizstāvjiem pārvietošanu uz kapsētu vai muzeja teritoriju, līdzīgi kā savulaik pārcelts Imanta Sudmaļa piemineklis. Tāpat priekšlikums paredz arī Zaļajā birzē esošā padomju laika pieminekļa demontāžu.

Priekšlikuma autori norāda, ka pēc iepazīšanās ar Ārlietu ministrijas, Brāļu kapu komitejas un Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes sniegto informāciju, secināts, ka pie konkrētajiem pieminekļiem nav apbedījumu vietu, līdz ar to tie nav starpvalstu vienošanās subjekts, kā arī pieminekļiem nav īpaši aizsargājama kultūrvēsturiska statusa.

Aizstāvju piemineklis, kas tautā iesaukts par granātmetēju, pieder Liepājas pašvaldībai, kas to arī kopj un uztur.

Šī nav pirmā reize, kad Liepājā aktualizējas diskusija par šī 1960. gadā celtā pieminekļa aizvākšanu no pilsētas centra. 2013. gada rudenī ar aicinājumu granātmetēju pārvietot Liepājas domē vērsās liepājnieks Andris Meldrājs, skaidrojot, ka šis piemineklis zaimo represijās cietušos. Liepājas domes Kultūras komisija šo ierisinājumu neatbalstīja. Uzklaut dažādus viedokļus, toreiz-

zējais komisijas priekšsēdētāja vietnieks, deputāts Valdis Skujiņš secināja: "Pieminekļa pārvietošana ir nelietderīga."

Vaicāts, kā uz šo jautājumu viņš raugās tagad, V. Skujiņš teic, ka piemineklis būtu jāpārvieto un jāizvieto kopā ar citiem padomekļiem. "Ja visus padomju laika objektus pārvietotu uz vienu konkrētu vietu, ko tad tas [piemineklis pilsētas aizstāvjiem] viens nabags tur stāvēs," spriež V. Skujiņš, norādot, ka piemērotāko vietu šāda mantojuma novietošanai varētu atrast muzeja speciālisti.

Arī vēstures entuziasts Juris Raķis uzskata, ka granātmetējam vairs nav vietas kanālmalā. "Kas uz pieminekļa rakstīts? Liepājas aizstāvjiem, 1941. gads 23.–29. jūnijs! Vai tur ir minēts 1945. gads? Vēsturiskā patiesība ir tāda, ka 1941. gada jūnijā kaujas pie Liepājas bija, turklāt pietiekami smagas. Taču, ja šo pieminekli izmanto absolūti citiem mērķiem, respektīvi, piemin 1945. gadu ar klaju Krievijas propagandu, tad šis objekts ar lielāko steigu būtu vācams nost," pauž J. Raķis, velkot paralēles ar Austriju, kur Ādolfa Hitlera dzimto māju, kas vēl salīdzinoši nesepiederējusi viņa radniekiem, atsavinājusi valdība. Nacistiskā režīma zīmīgās vietas nograutas arī Vācijā. "Lai nebūtu vieta, kur mošķiem iet, pulcēties un slavīnāties. Tāpēc arī granātmetēja vietā jābūt smukām puķu dobēm, un viss. Vācijā minētās vietas likvidēja, lai neatdzimtu nacisms, mums jārikojas tāpat, lai te nedzimtu putlerisms."

Rada aplamu priekšstatu

1955. gadā rīkots konkurss par labāko projektu piemineklim Liepājas aizstāvjiem. "Piemineklim jāatspoguļo strādnieki un matroži varonīgi aizstāvam Liepāju 1941. gadā pret vācu fašistu uzbrukumu," toreiz vēstīja avīze "Komunisti". Konkurss septiņus projektus iesnieguši Liepājas mākslinieki, un tikpat projekti saņemti no Rīgas māksliniekiem. Bronzas figūru grupu uz granīta pamatnes veidojis tēlnieks E. Zvirbulis, arhitekts ir J. Līcītis, objekts tapis pēc V. Liekņa meta. "Straujā atvērīenā strādnieks pacēlis roku, lai sviestu fašistiem pretī granātu. Plecu pie pleca ar viņu cīnās matrozis un drosmīga padomju meitene – sanitāre. Tā izskatās piemineklis pilsētas aizstāvjiem, ko vakar svinīgi atklāja Liepājā," 1960. gada 21. jūlijā ziņoja laikraksts "Cīņa".

Liepājas muzeja speciālisti

Nacionālās apvienības Liepājas nodaļa rosinājusi Liepājas domi lemt arī par memoriāla demontēšanu Zaļajā birzē.

Par šo piemiņas vietu līdzās O. Kalpaka ielai padomju pieminekļu sargātāji acīmredzot ir aizmirsuši, jo nekas neliecina, ka kāds uz turieni nāktu godāt sarkanarmijas varoņus.

nupat apkopojusi un domē iesnieguši vēsturnieku un sabiedrisko organizāciju pārstāvju viedokļus par šo pieminekli.

Latvijas Universitātes Latvijas vēstures institūta pētnieks, Latvijas Zinātņu akadēmijas korespondētājloceklis Uldis Neiburgs norādījis, ka pieminekļi veltīti vienai no divām agresor-

ES DOMĀJU TĀ: KO DARĪT AR PADOMJU LAIKA PIEMINEKĻIEM?

Gaisma – liepājniece:
– Mana pozīcija ir neitrāla jeb vienalga. Es esmu budiste. Latviešu

dziedātāja dziedāja: "Viss nāk un aiziet tūlumā..." Galvenais, kas mīt cilvēka dvēselē. Gadi un gadsimti iet uz priekšu, es tikai vēroju, kas apkārt notiek. Galvenais, kas dvēseles ir nemirstīgas.

Agnese – uzņēmēja:

– Situācijā, kāda tagad izvērtusies pasaulē, pieminekļiem vajadzīga pārvietošana. Jā, tie ir mūsu vēsture, un Otrais pasaules karš nebija joks, bet, runājot par Liepājas aizstāvju pieminekli kanālmalā, cittauniešiem tas kļuvis par pielūgsmes objektu ar tikai viņiem saprotamu, Krievijas propagandas iedvestu jēgu, bez

patiesā saturā, kam pieminekļi īsti bija veltīti. Karā krita ne tikai krievi, bet daudzu citu tautību cilvēki. Kāpēc citas tautas iztieks bez pielūgsmes?

Lilita Vītoliņa – pensionāre:

– Visi jāsavāc un jāglabā kaut kur vienuviet. Liepājas aizstāvju pieminekli vajadzētu pārvietot pie Centrālkapmeņa, kur karavīru kapi. Lai stāv ar skatu uz pilsētas robežu. Man nesaprotami, kāpēc daļa Liepājas krievvalodīgo šim piemineklim piešķirusi jaunu jēgu un uzskata par uzvaras pieminekli.

Aigars Boruto – strādā:

– Visi jānovāc, jāaizvāc. Manuprāt, būtu gudrāk, ja tie, kas svin 9. maiju, šajā dienā satīrītu visu kritušo karavīru

Viņaprāt, tas, ka kopā ar PSRS Sarkanās armijas un Jūras kara flotes vienībām cīņā par Liepāju brīvprātīgi vai citu iemeslu dēļ iesaistījās arī vietējie padomju aktīvisti, pilsētas strādnieki u.c., nemaina faktu, ka tie bija padomju okupācijas režīma izveidoti bruņoti formējumi, kuri īstenoja PSRS kara mērķus. > >

kapus un tur noliktu ziedus. Tā būtu patiesa cieņas izrādīšana. Apbrīnojami, ka tādas vietas, brāļu kapus, uzvaras svinētāji ignorē gan pašā Krievijā, gan citās valstīs. Kas viņiem neļauj tos sakopt, pateikties kritušajiem? Nē, labāk patīk elki un lieli pieminekļi, pie kuriem iet klanīties!

Ilgvars Jaunģelže – pensionārs:

– Visu laiku brīnos, kāpēc tie joprojām nav novākti. Piemēram, Raiņa parkā, netālu no Parka ielas, ir viens akmens ar dīvainu uzrakstu, – kuri īsti bija okupanti? Vai Liepājas dome pati nevar izlemt, ko darīt ar padomju laika pieminekļiem, negaidot atļaujas "no augšas"? Kaps neaiztiekam, bet no dīvainiem pieminekļiem jāatbrīvojas.

